

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Керіца НЕМАШКАЛО

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
І СТРАХУВАННЯ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітній рівень третій (освітньо-науковий)
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

Обов'язкова
Українська

Завідувач кафедри митної справи
і фінансових послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг
Протокол № 1 від 01 вересня 2022 р.

Розробники:

Колодизев О. М., д.е.н., проф., проф. кафедри митної справи і фінансових послуг;

Внукова Н. М., д.е.н., проф., проф. кафедри митної справи і фінансових послуг;

Журавльова І. В., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи і страхування» спрямована на засвоєння здобувачами положень сучасних теорій фінансів та фінансового посередництва, фінансового менеджменту, банківської справи, ризиків і страхування та вирішення проблемних питань на шляху сталого зростання та повноцінного функціонування національної економіки – забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку фінансових посередників в умовах висококонкурентного ринку, зумовлюють потребу у підготовці компетентних фахівців та дослідників у сфері фінансів, банківської справи і страхування, що мають глибокий рівень теоретичної та практичної підготовки для вирішення складних управлінських завдань, здатні генерувати оригінальні творчі ідеї, формувати концепції розвитку суб'єктів фінансового ринку.

Метою навчальної дисципліни «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи і страхування» є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок з фінансів, банківської справи та страхування, а також професійних компетентностей, необхідних для вирішення проблем, які виникають у процесах функціонування та розвитку фінансових установ (банків, страхових компаній тощо), фінансових службах підприємств та організацій різних організаційно-правових форм (представників малого та середнього бізнесу, великих бізнес-структур тощо).

Завданнями навчальної дисципліни є: сформувати у здобувачів здатності до розробки, обґрунтування та реалізації системи фінансового контролінгу; вирішувати широке коло питань щодо забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку банківського сектора в умовах глобалізації фінансових ринків, формування бізнес-моделей сучасних банків; визначати тенденції розвитку страхування;

оцінювати фінансову надійність діяльності страхових компаній.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій розробки та реалізації управлінських рішень, які безпосередньо стосуються забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку суб'єктів господарської діяльності, банків та небанківських фінансово-кредитних установ.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1А
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Філософія науки	Актуальні проблеми розвитку ринку фінансових послуг
	Методологія та організація наукових досліджень
	Математичні методи та моделі у наукових дослідженнях
	Наукова складова професійної підготовки за спеціальністю

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англомовних наукових текстів за напрямом досліджень.</p>	<p>РН5. Вміти працювати з науковою літературою; виконувати постановку та розробляти алгоритм розв'язання завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування; створювати інформаційну базу та працювати з нею під час виконання конкретних функцій фінансового управління в динамічному середовищі.</p>
<p>СК7. Здатність до виявлення та формалізації закономірностей розвитку об'єктів та суб'єктів фінансових відносин на основі прикладних досліджень.</p> <p>СК8. Здібності до проведення оригінальних досліджень на основі новітніх досягнень економічної теорії, теорії фінансів, теорії грошей і кредиту, банківської справи та страхування, якість яких відповідає національному та світовому рівням.</p>	<p>РН8. Вміти визначити цілі діяльності фінансових посередників на ринку та представляти їх у вигляді дерева цілей, готувати медіа план та графік рекламної кампанії, організувати моніторинг показників медіапланування.</p>
<p>ЗК8. Здатність до лідерських якостей, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, започаткування та реалізацію проектів.</p> <p>СК10. Здатність брати участь у критичному діалозі у сфері досліджень з розробки та обґрунтування трансформацій фінансової політики, спрямованих на стимулювання економічного розвитку, міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію.</p>	<p>РН12. Вміння та навички виявляти комплексні проблеми розвитку фінансових відносин та знаходити способи їхнього розв'язання шляхом продукування нових знань; аналізувати основні тенденції та генерувати пріоритетні напрями використання фінансових ресурсів, необхідних для реалізації інвестиційних програм; ефективно використовувати основні положення сучасних теорій фінансів, теорії грошей і кредиту, банківської справи для подолання конку-рентів; формувати фінансові стратегії з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан їх наукової розробки.</p>
<p>СК11. Здатність до генерування бізнес-ідей та прояву ініціативи щодо впровадження та практичного використання результатів наукового дослідження.</p>	<p>РН13. Вміти обґрунтовувати управлінські рішення, використовуючи нагромаджене теоретичне підґрунтя у запровадженні заходів монетарної, фіскальної та макропруденційної політики згідно поточних макроекономічних умов, ідентифікувати фінансові ризики від впровадження інструментарію маркетингу фінансових послуг.</p>
<p>ЗК9. Здатність здійснювати освітній процес, навчання, виховання, розвиток і професійну підготовку здобувачів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.</p> <p>СК2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англомовних наукових текстів за напрямом досліджень.</p>	<p>РН15. Презентувати результати досліджень у вигляді доповідей, звітів, проектів, захищати результати дисертаційного дослідження та вміти впроваджувати результати власних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сучасні проблеми фінансового менеджменту і контролінгу у сфері бізнесу

Тема 1. Теоретичні й методологічні засади та методичне забезпечення фінансового менеджменту

1.1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту

Гносеологічні аспекти сучасних фінансових досліджень. Категоріальний апарат фінансового менеджменту. Теорії, що формують фундаментальну основу фінансового менеджменту. Закони і закономірності фінансової науки. Генезис методологічного базису фінансового менеджменту. Особливості моделі сучасного фінансового менеджменту в Україні. Принципи формування інформаційного забезпечення фінансового забезпечення. Інформаційна база, що формується на підґрунті обробки зовнішніх джерел фінансового менеджменту. Інформаційна база, що формується на підґрунті обробки внутрішніх джерел фінансового менеджменту. Методики аналізу фінансових звітів суб'єктів господарської діяльності. Правове забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.

1.2. Технологія прийняття рішень щодо управління грошовими потоками

Категоріальний апарат управління грошовими потоками. Завдання та принципи управління грошовими потоками. Моделювання управління грошовими потоками. Планування та прогнозування грошових потоків. Оперативне регулювання поточних надходжень і витрат грошових коштів. Оптимізація грошових потоків в короткостроковій та довгостроковій перспективах. Типи політики управління грошовими потоками та їх характеристика.

1.3. Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами

Категоріальний апарат управління фінансовими результатами. Групи показників результативності підприємства. Теоретичні засади управління фінансовими результатами за групами показників результативності підприємства. Системний підхід до управління формуванням прибутку. Інформаційна база управління прибутком. Управління прибутком від різних видів діяльності. Методичні засади оцінки фінансових результатів на основі логічно-дедуктивних систем показників. Методичні засади оцінки фінансових результатів підприємства на основі емпірично-індуктивних систем.

Тема 2. Механізм прийняття і реалізації управлінських рішень

2.1. Методичні основи вартісно-орієнтованого управління

Категоріальний апарат вартісно-орієнтованого управління. Сутність концепції вартісно-орієнтованого управління та її складові. Методичні засади оцінки вартості підприємства. Концепція PENTAGON як рамкова модель оцінювання та реалізації зростання вартості підприємства. Складові механізму прийняття управлінських рішень.

2.2. Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності

Категоріальний апарат управління інвестиціями. Теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. Вибір стратегії фінансування інвестиційних проектів. Критерії прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Забезпечення інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства. Забезпечення мінімізації рівня інвестиційного ризику при заданому рівні дохідності. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів. Забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності.

2.3. Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків

Категоріальний апарат управління ризиками. Сучасні концепції організації управління ризиками. Теоретичні засади управління ризиками. Структура моделі управління ризиками. Методичні підходи до оцінки ризиків. Визначення розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події по окремим видам фінансових ризиків. Дослідження факторів, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства. Методичні засади стратегії уникнення ризику. Методичні засади нейтралізації та зменшення ризиків. Механізм трансферу фінансових ризиків. Методичні засади стратегії хеджування ризиків.

Тема 3. Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством

3.1. Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством

Проблематика трактування сутності контролінгу. Концепції контролінгу. Еволюція формування контролінгу в управлінні підприємством. Місце фінансового контролінгу в процесі розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства. Класифікація інструментів фінансового контролінгу. Принципи контролінгу в управлінні підприємством. Оперативно-тактичні та стратегічні цілі фінансового контролінгу на підприємстві. Інструменти стратегічного та оперативного фінансового контролінгу. Критерії прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу.

3.2. Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві

Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства для обґрунтування доцільності впровадження фінансового контролінгу. Послідовність етапів впровадження контролінгу в систему управління підприємствами. Оцінка впливу організаційної структури підприємства на механізм організації та впровадження системи фінансового контролінгу. Методологія впровадження фінансового контролінгу на підприємстві. Центри відповідальності, їх характеристика та особливості їх формування на підприємстві. Служба фінансового контролінгу на підприємстві: склад, структура.

3.3. Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством

Концепція управління витратами підприємства на основі функціональних складових контролінгу. Оптимізація витрат у системі фінансового контролінгу на підприємстві. Моделювання прийняття управлінських рішень на основі механізму контролінгу в системі управління витратами підприємства. Завдання бюджетування. Роль бюджетів у фінансовому управлінні та прийнятті рішень.

3.4. Стратегічний фінансовий контролінг

Сутність і завдання, цілі стратегічного фінансового контролінгу. Зв'язок фінансових цілей зі стратегією підприємства. Складові стратегічного фінансового контролінгу. Узгодження цілей стратегічного фінансового контролінгу з фінансовою стратегією підприємства. Система стандартів стратегічного фінансового контролінгу. Етапи формування стратегічного фінансового контролінгу. Стратегія розвитку на основі збалансованої системи показників. Характеристика альтернативних концепцій реалізації стратегії підприємства.

Змістовий модуль 2 Банківська справа

Тема 4. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору України

4.1. Банки в глобальному фінансовому просторі

Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності трансформації банківського сектору та її особливості. Форми організаційно-функціональної трансформації банківського сектору. Сучасні тенденції розвитку банківського сектора України. Вплив глобалізаційних

процесів на трансформацію банківського сектора. Сутність та види фінансової глобалізації. Виклики глобалізації для банківського сектора. Банківські кризи у глобальному середовищі. Роль НБУ у реформуванні банківського сектора України. Заходи НБУ з реформування вітчизняного банківського сектору та їх вплив на його організаційно-функціональну трансформацію.

4.2. Фінансова стійкість банків в умовах глобалізації

Сутність фінансової стійкості та фінансової стабільності банків. Види макроекономічних факторів впливу на фінансову стійкість банків. Банківські ризики та їх вплив на фінансову стійкість банків. Система індикаторів фінансової стійкості банків: зарубіжна та вітчизняна практика. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківського сектора та банків. Вплив інституційної структури банківського сектора на його фінансову стійкість. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банків в умовах глобалізації. Управління фінансовою стійкістю банків.

4.3. Особливості функціонування банків в умовах цифровізації економіки

Сутність цифровізації економіки. Цифровізація діяльності банку. Банківські інновації та їх види. Депозитні інноваційні банківські продукти. Кредитні інноваційні банківські продукти. Вплив банківських інновацій на результати банківської діяльності. Цифрові банківські продукти. Управління інноваціями в банку. Фінансовий супермаркет. Банки і FinTech: форми взаємодії.

Тема 5. Проблеми формування бізнес-моделей сучасних банків

5.1. Особливості розробки бізнес-моделі банків

Сутність бізнес-моделі банку. Види бізнес-моделей банку. Переваги бізнес-моделі банку в умовах фінансової глобалізації. Принципи розробки бізнес-моделі банку. Комплексна бізнес-модель банку. Структура та основні компоненти бізнес-моделі банку. Модель бізнес-напрямів. Модель стратегічних цілей. Модель ключових показників ефективності (Key Performance Indicators – KPI). Використання збалансованої системи показників (balanced scorecard, BSC) для оцінювання ефективності банківської діяльності. Система Модель стратегічних ініціатив. Цифрова бізнес-модель банку. Структура бізнес-моделі банку «Canvas». Проблеми формування бізнес-моделей банків в Україні.

5.2. Внутрішні бізнес-процеси банку

Сутність внутрішніх бізнес-процесів банку. Види бізнес-процесів банку. Інструменти описання бізнес-процесів банку. Методики описання бізнес-процесів банку. Регламент бізнес-процесу банку. Управління бізнес-процесами банку. Оптимізація бізнес-процесів банку. Інжиніринг та реінжиніринг бізнес-процесів банку. Взаємозв'язок бізнес-процесів і організаційної структури банку. Сутність організаційної структури банку. Принципи побудови організаційної структури банку. Типи організаційних структур банку: лінійно-функціональна, дивізійна, матрична, проектна та процесно-орієнтована організаційна структура.

5.3. Аналіз бізнес-моделей банків у рамках Supervisory review and evaluation process (SREP)

Наглядові функції НБУ. Концепція SREP «Supervisory review and evaluation process». Процес наглядової оцінки (SREP) в НБУ. Загальні підходи до проведення оцінки банків за методологією SREP за 4 елементами. Аналіз та оцінка бізнес-моделі. Оцінка корпоративного управління та системи внутрішнього контролю. Оцінка ризиків капіталу (кредитного, ринкового, процентного, операційного). Оцінка ризиків ліквідності та фінансування. Можливі наглядові дії за результатами оцінки SREP. Оцінка бізнес-моделі в рамках SREP. Алгоритм оцінки SREP бізнес-моделі банку. Методика визначення оцінки бізнес-моделі банку.

Змістовий модуль 3

Страховання

Тема 6. Сучасні тенденції еволюції розвитку страхування

6.1. Еволюція змін у принципах і сутності страхування для зниження ризиків

Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності страхування відповідно до еволюції змін у принципах формування страхового захисту страхувальника. Сучасні тенденції розвитку страхування України. Вплив процесів державного регулювання на трансформацію страхового ринку. Заходи з розширення напрямів страхового захисту і зниження ризиків господарювання.

6.2. Сучасні тенденції розвитку страхових ринків

Наглядові функції державного регулювання. Концепція розвитку страхового ринку в динаміці. Загальні підходи до проведення оцінки стану розвитку страхового ринку. Вплив Директив ЄС на зміни у структурі операторів страхового ринку України. Оцінка стану корпоративного управління та системи внутрішнього контролю діяльності страхових компаній. Страховий маркетинг.

6.3. Особливості оцінки страхових ризиків в умовах змін державного регулювання

Запровадження нової моделі регулювання страхового ринку. Сутність системи контролю за діяльністю страховиків. Страхові інновації та їх види. Перспективний перехід до оцінки страхових ризиків за класами страхування. Страховий супермаркет. Страхові компанії і FinTech, страхові компанії і банки: форми взаємодії.

Тема 7. Управління фінансовою надійністю страховика

7.1. Оцінка ресурсного потенціалу страхових компаній

Правила і порядок формування ресурсного потенціалу страховика, обґрунтування раціональних організаційних структур та організаційно-правових форм діяльності страховиків. Вимоги до оприлюднення публічних даних, фінансової звітності страхових компаній. Оцінка діяльності страхових компаній України за оприлюдненою інформацією. Аналіз поширеності організаційно-правових форм. Обґрунтування раціональної організаційної структури управління страховою компанією.

7.2. Особливості розробки бізнес-планів страхових компаній

Сутність внутрішніх бізнес-процесів страховика. Види бізнес-процесів страхової компанії. Економічне обґрунтування запланованої діяльності страховика з продажу страхових послуг та інвестиційної діяльності. Інструменти бізнес планування страховика. Прогнозування страхових операцій і фінансовий план страхової компанії на короткострокову і довгострокову перспективу. Бізнес план для отримання ліцензій згідно з Ліцензійними умовами провадження страхової діяльності. Здійснення обґрунтування доцільності запланованої діяльності та можливі заходи для підвищення ефективності бізнес-процесів страховика.

7.3. Оцінка платоспроможності і фінансової надійності страховика

Сутність фінансової стійкості та фінансової надійності страховиків, методи її забезпечення. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати. Роль перестраховальних програм у збалансуванні страхового портфеля. Поняття та склад технічних резервів. Інвестиційна діяльність страховика, її напрями. Вплив структури розміщення та інвестування коштів страхових резервів на забезпечення платоспроможності страхової компанії. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення. Статутний фонд, особливості його формування. Гарантійний фонд. Вільні резерви. Фактичний запас платоспроможності страховика та порядок його визначення. Нормативний запас платоспроможності.

Перелік лекційних та лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи і страхування» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних/лабораторних /практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання як: міні-лекції (Тема 1), групова робота (Тема 2), кейс-технології (Тема 3, 4), семінари-дискусії (Тема 2), ділова гра (Тема 4, 6), ситуаційні завдання (Теми 3, 5, 7).

Під час проведення лекційних та лабораторних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Поточний контроль, що здійснюється протягом I, II семестрів під час проведення лекційних лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу скласти іспит, – 35 балів).

Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів відбувається під час лекційних, лабораторних занять.

Лекції: контроль знань студентів щодо засвоєння лекційного матеріалу проводиться впродовж семестру під час виконання і захисту аналітичних звітів, творчих завдань і презентацій.

Лабораторні заняття: виконання домашніх завдань (лабораторних робіт) в межах реалізації контрольних заходів оцінюється в 5 балів, перевірка здійснюється на протязі семестру в межах кожного з трьох модулів за 4 видами контрольних заходів, що сумарно складає 20 балів за кожним модулем і загальною кількістю за семестр – 60 балів.

Підготовка і виконання аналітичних звітів (15 балів) та трьох поточних контрольних робіт, які складаються з тестових завдань за кожною темою та оцінюються в 5 балів кожна, сумарно це дозволить отримати 15 балів. Виконання і захист творчих завдань (лабораторних робіт) оцінюється в 5 балів за кожне з трьох в межах кожного модулю. Загальна кількість балів за виконання творчих завдань становить 15 балів. Підготовка і захист презентацій (15 балів) за кожним модулем оцінюються в 5 балів кожна.

Самостійна робота включає пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовку до лабораторних занять, контрольних робіт, виконання домашніх творчих завдань та презентацій. Результати самостійної роботи перевіряються і оцінюються під час захисту завдань (лабораторних робіт) і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами. Під час підсумкового семестрового контролю у формі екзамену кількість балів з навчальної дисципліни складає максимум – 40 балів, мінімум 25 балів. Мінімумом можлива кількість балів за поточний і підсумковий контроль упродовж семестру – 60 балів, максимальна – 100 балів. Здобувача слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у екзаменаційну «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Кожен екзаменаційний білет з дисципліни «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи і страхування» містить 5 завдань різного типу складності за трьома модулями. Модуль «СТРАХУВАННЯ»: одне контрольне-тестове завдання та одне ситуативне. Модуль «БАНКІВСЬКА СПРАВА»: одне комплексне ситуативне завдання. Модуль «ФІНАНСИ»: одне ситуаційне та одне евристичне завдання.

Екзаменаційні білети розроблені на засадах компетентнісного підходу з метою перевірки сформованого рівня знань, умінь та навичок у здобувачів.

Екзаменаційне завдання виконується письмово. Відведений час на виконання – 180 хвилин. Використання довідкової літератури під час виконання роботи не дозволяється. Для розрахункових процедур дозволено використання калькулятора.

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, округлених до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання охоплює окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для вирішення завдання. Тому окремі завдання та етапи їхнього вирішення оцінюють відокремлено один від одного таким чином.

Практичні завдання містять завдання різного типу складності, а саме: одне стереотипне, одне діагностичне та одне евристичне завдання, загальна оцінка за виконання яких становить 26 балів. Кожне практичне завдання оцінюють певною кількістю балів, а саме:

завдання 1 (контрольно-тестове завдання) – 4 бали;

завдання 2 (діагностичне завдання) – 8 балів;

завдання 3 (діагностичне завдання) – 14 балів;

завдання 4 (діагностичне завдання) – 6 балів.

завдання 5 (евристичне завдання) – 8 балів.

Кожне із завдань оцінюють, відповідно до критеріїв оцінювання, наведених у таблиці.

Бал	Критерії оцінювання
Критерії оцінки контрольно-тестового завдання (завдання 1)	
1	Завдання вирішено з помилками, без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна чітка відповідь на ключове питання
2	Наведені простіші поняття без будь-яких пояснень, частково почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки
4	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом і надав пояснення та коментарі. Підхід до вирішення завдання свідчить про повне володіння здобувачем матеріалом
Критерії оцінки діагностичного завдання (ситуаційне завдання 2)	
2	Завдання вирішено з помилками, наведені початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна чітка відповідь на ключове питання
4	Наведені простіші поняття без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна
6	Надав повну відповідь без допущення методологічних та арифметичних помилок, використав типовий алгоритм з частковим поясненням
8	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки і обґрунтував свою відповідь
Критерії оцінки діагностичного завдання (ситуаційне завдання 3)	
2	Завдання не вирішене, наведені найпростіші початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна відповідь на ключове питання
6	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна
10	Представив повну відповідь без допущення методологічних та арифметичних помилок, використав типовий алгоритм з частковим поясненням
14	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки і обґрунтував свою відповідь

Критерії оцінки діагностичного завдання (ситуаційне завдання 4)	
1	Завдання невіршене, наведені найпростіші початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня вірна відповідь на ключове питання
2	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна
4	Надав повну відповідь без допущення методологічних та арифметичних помилок, використав типовий алгоритм з частковим поясненням
6	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки і обґрунтував свою відповідь
Критерії оцінки евристичного завдання (завдання 5)	
1	Здобувач стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ і процесів, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні. В завданні допущені значні математичні помилки, відсутні висновки та вірна відповідь.
2	При виконанні завдання продемонстровано часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання поставлених задач. Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна, відсутні висновки
4	При виконанні завдання здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Припускається наявність незначних арифметичних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є вірним (тобто припущені неточності у розрахунках певних показників), використано типовий алгоритм з частковим поясненням зроблені узагальнені висновки.
6	Виконав достатньо повно всі дії за типовим алгоритмом але не запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків не в повному обсязі та зробив узагальнені висновки
8	Завдання виконано як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдань здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. При розкритті запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрямки її вирішення.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Фінансовий менеджмент та контролінг в сфері бізнесу			
ТЕМА 1. Теоретичні й методологічні засади та методичне забезпечення фінансового менеджменту	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 1 за питаннями: 1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту. 2. Технологія прийняття рішень щодо управління грошовими потоками. 3. Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами.	Активна робота	
	Лабораторне заняття 1. Методичне забезпечення фінансового менеджменту.	Перевірка аналітичного звіту	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Підготовка аналітичного звіту. Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного заняття.		
ТЕМА 2. Механізм прийняття і реалізації управлінських рішень	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 2 за питаннями: 1. Методичні основи вартісно-орієнтованого управління. 2. Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності. 3. Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків.	Активна робота	
	Лабораторне заняття 2. Механізм прийняття і реалізації управлінських рішень. Підготовка презентації.	Захист презентації	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Підготовка аналітичного звіту. Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного заняття. Підготовка презентації за творчим завданням.		
ТЕМА 3. Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 3 за питаннями: 1. Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством. 2. Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві. 3. Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством. 4. Стратегічний фінансовий контролінг.	Активна робота	
	Лабораторне заняття 3. Особливості методичного забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством.	Виконання практичного завдання.	5
	Поточна контрольна робота	Написання контрольної роботи	5

	Самостійна робота		
	Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного творчого завдання.		
Змістовний модуль 2. Банківська справа			
ТЕМА 4. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору України	Аудиторна робота		
	Лекція 4 за питаннями: 1. Банки в глобальному фінансовому просторі. 2. Фінансова стійкість банків в умовах глобалізації. 3. Особливості функціонування банків в умовах цифровізації економіки.	Активна робота	
	Лабораторне заняття 4. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору України.	Перевірка аналітичного звіту	5
	Самостійна робота		
	Підготовка аналітичного звіту. Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного заняття.		
ТЕМА 4. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору України	Аудиторна робота		
	Лабораторне заняття 5. Підготовка творчого завдання за темою.	Виконання Творчого завдання.	5
	Підготовка презентації за творчим завданням.	Захист презентації.	5
	Самостійна робота		
	Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного заняття.		
ТЕМА 5. Проблеми формування бізнес-моделей сучасних банків	Аудиторна робота		
	Лекція 5 за питаннями: 1. Особливості розробки бізнес-моделі банків. 2. Внутрішні бізнес-процеси банку. 3. Аналіз бізнес-моделей банків у рамках Supervisory review and evaluation process (SREP).	Активна робота	
	Лабораторне заняття за темою 5. Поточна контрольна робота	Написання контрольної роботи	5
	Самостійна робота		
	Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Підготовка до лабораторного заняття. Підготовка до поточної контрольної роботи.		
Змістовний модуль 3. Страхування			
ТЕМА 6. Сучасні тенденції еволюції розвитку страхування	Аудиторна робота		
	Лекція 6 за питаннями: 1. Еволюція змін у принципах і сутності страхування для зниження ризиків. 2. Сучасні тенденції розвитку страхових ринків. 3. Особливості оцінки страхових ризиків в умовах змін державного регулювання.	Активна робота	

	Лабораторне заняття за темою 6. Сучасні тенденції еволюції страхування.	Перевірка аналітичного звіту	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Ознайомлення з нормативною базою і літературою. Підготовка аналітичного звіту. Підготовка до лабораторного заняття. Початок роботи над творчим завданням		
ТЕМА 6. Сучасні тенденції еволюції розвитку страхування	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лабораторне заняття за темою 6 (продовження). Розвиток страхування. Поточна контрольна робота.	Написання контрольної роботи	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		
ТЕМА 7. Управління фінансовою надійністю страховика	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 7 за питаннями: 1. Оцінка ресурсного потенціалу страхових компаній. 2. Особливості розробки бізнес-планів страхових компаній. 3. Оцінка платоспроможності і фінансової надійності страховика.	Активна робота	
	Лабораторне заняття за темою 6. Управління фінансовою надійністю страховика	Виконання творчого завдання.	5
	Підготовка презентації.	Захист презентації.	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття. Підготовка презентації.		
Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Kolodiziev, O. (2021) The level of digital transformation affecting the competitiveness of banks / O. Kolodiziev, M. Krupka, N. Shulga, M. Kulchytskyu, O. Lozynska // Banks and Bank Systems Volume 16, 2021 Issue #1. pp. 81 – 91. – Режим доступу: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/14755/BBS_2021_01_Kolodiziev.pdf
2. Vnukova N. Indicators-Markers for Assessment of Probability of Insurance Companies Relatedness in Implementation of Risk-Oriented Approach / Nataliia Vnukova, Sergiy Kavun, Oleh Kolodiziev, Svitlana Achkasova, Dariia Gontar // Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania), 29 (1), 2020. – pp. 151 – 173. – Режим доступу: https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2020/2020-1/7_S.Achkasova_f-f.pdf

Додаткова

3. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / За ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. – Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, 2020. – 304 с. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24236>
4. Євроінтеграційні аспекти розвитку ринків фінансових послуг : монографія / Н. М. Внукова, Р. Пукала, В. А. Смоляк [та ін.]; за аг. д-ра екон. наук, професора Н. М. Внукової та канд. екон. наук Р. Пукала. – Харків : Ексклюзив, 2018. – С. 19-34,35-38.
5. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : електронний навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, М. О. Кіпа. – [Мультимедійні електронні інтерактивні видання]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4772>
6. Колодізев О. М. Систематизація практичних рекомендацій щодо пошуку моделей оцінки, контролю та ефективного управління ризиками для забезпечення протидії легалізації «брудних коштів» / О. М. Колодізев, І. В. Плєсун // Управління стійким розвитком економіки: теоретичні і практичні аспекти: [Текст монографії]: Колективна монографія за ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2018. – С. 264 – 278. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19079>
7. Пономаренко В. С. Вплив державного регулювання та нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи фінансового моніторингу України / В. С. Пономаренко, Н. М. Внукова, О. М. Колодізев, С. А. Ачкасова // Financial and credit activity: problems of theory and practice Vol. 2, No 29 (2019). – pp. 420 – 429. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/2509>
8. Aleksey Mints, Oleh Kolodiziev, Mykhailo Krupka, Bohdana Vyshyvana and Lesya Yastrubetska (2022). A cross-impact analysis of the bank payment card market parameters and non-financial sectors' indicators in the Ukrainian economy. Banks and Bank Systems, 17(2), 163 – 177. – Режим доступу: <https://www.businessperspectives.org/index.php/journals/banks-and-bank-systems/issue-407/a-cross-impact-analysis-of-the-bank-payment-card-market-parameters-and-non-financial-sectors-indicators-in-the-ukrainian-economy>
9. Vnukova N. Determining the level of bank connectivity for combating money laundering, terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction / N. Vnukova, S. Kavun, O. Kolodiziev, S. Achkasova & D. Hontar // Bank and Bank Systems. – 2019. – Vol.14. – Is.4. – P. 42 – 54. – Режим доступу: – Режим доступу : [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(4\).2019.05](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(4).2019.05)
10. Serhii V. Hlibko Risk-Oriented Approach to Determining Bank's Capital Size according to Requirements of Basel Committee on Banking Supervision / Nataliya Vnukova, Daria D. Hontar, Hanna V. Anisimova, Anna N. Liubchych // Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania). – 2019. – №28(1). – P. 56 – 71. – Режим доступу: https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2019/2019-1/4_A.Liubchych_f-f.pdf

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.
12. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. // Режим доступу : – www.minfin.gov.ua
14. Офіційний сайт Міністерства економіки України. // Режим доступу : – www.me.gov.ua
15. Офіційний сайт Національного банку України // Режим доступу : – www.bank.gov.ua
16. Офіційний сайт Державної служби статистики України // Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

17. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://aub.org.ua>

18. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця : навчальна дисципліна «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи та страхування» [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. М. Колодізев, Н. М. Внукова. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7296>

19. Система розкриття інформації на фондовому ринку України. // Режим доступу : www.smida.gov.ua